

Forfatter: Udrag fra Fjorten eventyr og fortællinger

Titel:

Citation: "Fjorten eventyr og fortællinger", i *Fjorten eventyr og fortællinger*, udg. af Marita Akhøj Nielsen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1989, s. 233.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-ingemann01-shoot-idm140296365442192/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Fjorten eventyr og fortællinger

hed, der laae udenfor det Tilladtes Grændser i denne vor Tilværelses Sphære». Den naturlige magi, der af Ingenmann tages alvorligt i disse to fortællinger, er i Skolekammeraterne banaliseret til tryllekunst (s. 170). Men selv en charlatans manipulationer kan på uforklarlig vis bringe sand erkendelse (Christen Valman ser jo rent faktisk Amalia i lysthuset, s. 174 jf. s. 176); også her er der altså tale om mere end blot tryllekunst. Begrebet naturlig magi er dannet af en af de største europæiske magere Heinrich Cornelius Agrippa (1486-1535) og betegnede oprindelig læren om de magiske kræfter i naturen. Ifl. Agrippa (og traditionen siden antikken) er den fysiske verden opbygget af de fire elementer, ild, jord, vand og luft, men disse elementer er alle gennemtrængt af en femte værensform, kvintessensen eller verdenssjælen. Verdenssjælen er mellemeddet mellem Gud og verden. Naturen bindes imidlertid ikke kun sammen af verdenssjælen, men også af en gensidig tiltrækning mellem alle ligeartede genstande, lige fra stjernerne til planterne; hvis et menneske har indsigt i naturens struktur, kan det overføre kraft fra et væsen til et andet.

Når dette spekulative natursyn endnu kunne appellere til Ingenmann og hans samtid, skyldtes det, at det havde berøringspunkter med den romantiske filosofi, både i detaljer og i hele forsøget på at finde et simpelt helhedssyn på universet. Men også den såkaldte dyriske magnetisme stod i gæld til Agrippa, idet den forudsatte den gensidige tiltrækning mellem væsener på alle niveauer i universet; specielt var det vekselvirkningen mellem himmellegemerne og de beseglede væsener (dyr og mennesker) og disse indbyrdes, der havde interesse for den medicinske anvendelse af tiltrækningskraften eller «magnetismen». For at patienten i den magiske kur kunne blive modtagelig over for de fremmede legemers kraft, der skulle overføres, blev han hensat i magnetisk søvn, en hypnotisk tilstand. I Skolekammeraterne findes den mest udførlige fremstilling af den dyriske magnetisme i Ingemanns fortællinger, og forfatteren lader os her se både den seriøse magnetisør, den unge Valman, og plattenslageren, Machis Noget tilsvarende havde han gjort allerede i sin komedie *Magnetismen i Barbeerstuen* fra 1821, og at fænomenet har interesseret ham levende (som det fængslede samtiden), kan aflæses af de ikke få hentydninger til magnetisme i hans værker (f.eks. *Det høje Spil* s. 40, *Selv-Citationen* s. 128).

Erfaringerne fra den dyriske magnetisme såvel som romantikerens